

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเจริญก้าวหน้าขึ้นมากในทุก ๆ ด้านแต่ความเจริญเหล่านั้นเป็นเพียงความเจริญทางด้านวัตถุ ส่วนทางด้านจิตใจมิได้เจริญควบคู่กัน จากความไม่สมดุลกันระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับด้านจิตใจทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ทางสังคมขึ้น จะเห็นได้ว่าเรากำลังประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมในด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังจะเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ ทั้งการปล้นจี้ ปัญหาอาชญากรรม การลักทรัพย์ แก่งแย่งคดโกง ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัว ความอิจฉาริษยาระหว่างกัน สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่มนุษย์มักไม่คำนึงถึง ทำให้เกิดผลเสียอย่างใหญ่หลวงนานัปการแก่สังคมโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้นักพฤตินิยมศาสตร์และนักวิชาการสาขาต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลทั่วไปเริ่มให้ความเอาใจใส่ต่อการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตใจมนุษย์ในสังคมอย่างจริงจัง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพสามารถทำประโยชน์ให้ประเทศชาติได้ย่อมต้องอาศัยการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน โดยมีโรงเรียนเป็นแหล่งช่วยส่งเสริมเพิ่มพูนปัญญาให้เป็นคนดี คนเก่งและเป็นคนมีความสุขตามที่ชาติต้องการ แต่เด็กในทุกวันนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดู การหล่อหลอม เพื่อให้เด็กเป็นดังที่คาดหวังไว้นั้นเป็นสิ่งที่ยากยิ่งกว่าเด็กในยุคนก่อน (รุ่งพันธ์ สอเจริญ, 2548, หน้า 22-26) อันมีเหตุทั้งที่เกิดจากสภาพภายในสังคมเราเอง และจากการคล้อยตามกระแสการวิวัฒนาการของโลก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาของชาติจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ผู้เรียนทุกคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หรือให้เขาเหล่านั้นมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรจะเป็นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 5) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกลไกและกระบวนการสำคัญในการอบรมกล่อมเกลายให้บุคลากรของชาติ มีความรู้ ความสามารถ ความฉลาด เป็นคนดี คนเก่ง มีร่างกายแข็งแรงพร้อมที่จะเป็นรากฐานของชีวิตให้ก้าวไปอยู่ในสังคมของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 3) จากความสำคัญของการศึกษาดังกล่าว แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5) ได้กำหนดนโยบาย

เพื่อบ่มุ้พัฒนาคนและสังคมโดยรวม 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างมีความสุข 2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เข้มแข็ง และ 3) พัฒนาสังคมให้เป็นสังคม คุณภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ให้บุคลากรของชาติมีชีวิตที่ดี เก่ง และมีความสุข โดยเฉพาะคนดีคือคนที่ ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรมมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้าน จิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศรักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเคารพ ความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่กับผู้อื่นอย่างสันติ สุข ดังนั้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องพึงเร่งส่งเสริมและ พัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นคนดีที่สังคมยอมรับ จากความสำคัญดังกล่าว มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย เพื่อเป็น เป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ต่าง ๆ กันคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2545, 18 – 24) ได้กำหนดคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนในระดับประถม และมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1. สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจารณ์ญาณมีสมาธิ ในการเรียนและการทำงาน
 2. มีศักยภาพในการตัดสินใจ
 3. มีศักยภาพในเชิงพหุปัญญา ความถนัด สามารถพัฒนางานและอาชีพของตนเอง
 4. สามารถเรียนรู้ ทำงาน ด้วยการพึ่งตนเองใช้วิถีประชาธิปไตยในการทำงานของกลุ่มได้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข
 5. มีนิสัยการทำงานอย่างมีระบบ รักการอ่าน ค้นคว้า เรียนรู้จากการปฏิบัติของตน สร้างสรรค์ผลงานมีทักษะการจัดการ สามารถนำเสนอและถ่ายทอดสื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 6. มีวินัยในตนเอง มีบุคลิกภาพมั่นคงสามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมมี เหตุผล มีกิจกรรมรยาทและความเป็นไทย เห็นคุณค่าของตนเองและยอมรับผู้อื่น ประเมินตนเอง และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
 7. มีสุนนิตย และทักษะทางสุขภาพ มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม
 8. มีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ดังนี้

1. มีความสุข คือ มีความสุข สุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสยอมรับตนเอง และผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง มีสุนทรียะ ชื่นชม และเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะดนตรีและกีฬา

2. เป็นคนดี คือ มีฉันทะในการเรียนรู้ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นมิตรกับบุคคลอื่น มีความเมตตา กรุณา กล้าคิด กล้าทำและรับผิดชอบ กับการกระทำของตนเอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

3. เป็นคนเก่ง คือ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้อยู่เสมอ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการจัดการ สามารถปรับตัวเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมมีผลการเรียนดี สามารถใช้ภาษาสื่อสาร ทำงานเป็นทีมและรักการทำงาน สรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และมีเจตคติ ที่ดีต่ออาชีพสุจริต

กรมวิชาการ (2544, หน้า 10 – 17) ได้กล่าวเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก ไทย ที่สามารถอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ เด็กไทยจะต้องเป็นคนดี หมายถึง คุณลักษณะ ทางจิตใจและพฤติกรรมของควมมีวินัย และค่านิยมประชาธิปไตย โดยมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงควมมีวินัย คือ สนใจใฝ่รู้ควบคุมตนเองรับผิดชอบ มีเหตุผล ซื่อสัตย์ ขยัน ตรงต่อเวลาเชื่อมั่นในตนเอง อดทน เป็นผู้นำความร่วมมือ การรับฟัง การพหุความคิดเห็นผู้อื่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การช่วยเหลือ พึ่งพาตนเอง ยอมรับการกระทำของตน การรู้จักเสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น และส่วนรวม การทำตามข้อตกลง ความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น การมีวินัยในการเรียนรู้เห็น คุณค่าของตนเองและผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพสิทธิ ป้องกันสิทธิของตนเอง และผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีความไว้วางใจผู้อื่น ไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ เด็กไทยต้องเป็นคนเก่ง หมายถึงเก่งในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยสามารถรู้แหล่งข้อมูล แสวงหาความรู้ สามารถรวบรวมข้อมูล สรุปความแปลความข้อมูล นำข้อมูลไปใช้แก้ปัญหา จัดลำดับความสำคัญและประยุกต์ใช้และพัฒนาความรู้มีทักษะในการจัดการ โดยสามารถวางแผน สามารถปฏิบัติงาน สามารถติดตามผล และเด็กไทยจะต้อง มีความสุข หมายถึง มีความสุขกายและ มีความสุขใจ ซึ่งประกอบด้วย การเห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย ออกกำลังกายพักผ่อนเพียงพอ รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และสะอาด รักษาสุขภาพ ปฏิบัติตนป้องกัน โรคภัย รู้จักป้องกันอันตราย และละเว้นสิ่งเสพย์คิดและความสุขใจมีพฤติกรรมที่ประกอบด้วย มีความเชื่อมั่น และสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบได้ด้วยจิตใจที่มั่นคง มีความรักและไว้วางใจผู้อื่น อย่างจริงใจ

นอกจากนี้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมุ่งพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษา และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 7)

1. เห็นคุณค่าของตัวเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. การออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพ และบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและบริการ มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม ประกอบกับเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดไว้ว่าผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยเน้นการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอื่นๆ ตามความต้องการของชุมชน แต่ละสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 57)

สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการความรู้เพราะการจัดการความรู้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การปฏิบัติการสอน ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา และความรู้ที่ได้ จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อยอดความรู้ และทำให้ครู/ บุคลากรในสถานศึกษามีการใฝ่รู้ และฝึกที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต และสถานศึกษาที่มีการจัดการความรู้จะมีผลผลิตและบริการที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น การปลูกฝังความคิดทางด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำเป็นต้องทราบบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของเด็กเสียก่อน เพื่อหาทางส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กต่อไป ทั้งในเรื่อง

ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบที่ดีได้ ก็ถือว่าเราสามารถสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา ประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า และสืบทอดมรดกที่เป็น วัฒนธรรมอันดีงามของไทยต่อไป (พิไลพร ก้องสมุทร, 2545, หน้า 4) วิธีการที่เหมาะสมอย่างหนึ่งที่ควรนำมาใช้และทำให้เกิด การจัดการความรู้ เกิดประสิทธิผล คือ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพราะเป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ไขปัญหา หรือพัฒนางานของหน่วยงาน องค์กร หรือชุมชนตามแนวทาง ที่บุคคลหลายฝ่ายซึ่งเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน นับตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มแรกจนถึง ขั้นตอนสุดท้าย (รัตนะ บัวสนธ์, 2541, หน้า 21) ซึ่งเคมมิส และวิลกินสัน (Kemmis & Wilkinson, 1988 cited in Cresweel, 2002, pp. 609-610) มีความเห็นว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการทางสังคมที่นักวิจัยมีเจตนาขยายความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล กับบุคคลอื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจว่าแต่ละบุคคลสร้างความสัมพันธ์ หรือพฤติกรรมผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไร รูปแบบของการวิจัยเน้นการมีส่วนร่วม หมายความว่า แต่ละคนจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ตนทำแล้ว เสนอความรู้ความคิดเห็นสู่บุคคลอื่น รวมทั้งผลักดันให้เกิดการกระทำร่วมกัน เป็นความร่วมมือใน การปฏิบัติร่วมกัน ของผู้เกี่ยวข้อง เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ การปฏิบัติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ดังเช่น มาตรา 8 ได้กล่าวถึง หลักในการจัดการศึกษา ประการหนึ่ง คือ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดย ประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนา ผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 5) ซึ่งกระบวนการวิจัย เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายและหลักการ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากเป็นการวิจัยเพื่อมุ่งแก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นจากผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย โดยจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาที่ยั่งยืน (อังคณา ตุงคะสมิต, 2550, หน้า 11)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญ ที่ควรจะต้องปลูกฝัง และส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา โดยเฉพาะพัฒนาการทางศีลธรรม จริยธรรมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกฎเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ที่บุคคลรอบข้างประพฤติปฏิบัติ หรือแสดงให้เห็นนั้น

สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทางจริยธรรมด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก ซึ่งจะเป็นผลต่อการสร้างบุคลิกภาพของเด็กในภายภาคหน้า โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยองเป็น โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนหนึ่งที่เข้าร่วมกับ โครงการวิจัย กลยุทธ์การพัฒนาและการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้เครือข่ายวิจัยการศึกษา ผู้วิจัยจึงดำเนินการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เป็นนวัตกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง ได้เลือกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการพัฒนาคือ

ด้านคุณธรรม โรงเรียนต้องการพัฒนาเรื่องความมีวินัยในตนเอง ปัญหาที่พบในโรงเรียนคือ นักเรียนยังไม่สามารถบังคับ ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน และครูผู้สอนได้

ด้านสังคม โรงเรียนต้องการพัฒนาเรื่องการมีมารยาทในสังคม ปัญหาที่พบในโรงเรียนคือนักเรียนพูดจาไม่สุภาพ ไพเราะ และนักเรียนยังมีกิริยาที่ไม่เหมาะสมเมื่อพบครู

ด้านการเรียนรู้ โรงเรียนต้องการพัฒนาในเรื่องการรักการอ่าน เนื่องจากปัจจุบัน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเป็นสิ่งสำคัญ การอ่านเป็นการหาความรู้เพิ่มเติมที่ง่ายที่สุด และการอ่านยังเป็นจุดเริ่มต้น และส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างมากมาย

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคิดทำงานวิจัยนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเลือก โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยอง และมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้านดังที่กล่าวข้างต้น และ โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลองก็ได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนที่จะเติบโตเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ ออกไปเป็นคนดีในสังคม ได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างนวัตกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง การมีมารยาทในสังคม และการรักการอ่าน ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยอง ที่มีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้นำไปใช้เป็นหลักการดำเนินการและเป็นแนวทางในการปลูกฝังและสร้างเสริมคุณ

ลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้มีพัฒนาการทางด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ถูกต้องเหมาะสม กับความต้องการของสังคมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานและ จัดกระบวนการที่เหมาะสมให้ทุกภาคส่วนเห็นความเชื่อมโยงของปัญหา เข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ และปรับแนวทางให้เหมาะสมในบริบทต่าง ๆ

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

2.1 ครู หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนประจำอยู่ใน โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยอง จำนวน 20 คน

2.2 ผู้บริหาร โรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ที่ทำหน้าที่สอนหรือบริหาร โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยอง จำนวน 2 คน

2.3 นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ใน โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 287 คน

2.4 ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเทศบาล บ้านปากคลอง จังหวัดระยอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 287 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการมีวินัยในตนเอง การมีมารยาทในสังคม และการรักการอ่าน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล บ้านปากคลอง

3.2.1 คุณลักษณะด้านคุณธรรม ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง

- แต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน

- การตรงต่อเวลา

- การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน

3.2.2. คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ การมีมารยาทในสังคม

- การพูดจาสุภาพ ไพเราะ

- การรับประทานอาหาร
- การทักทาย และแสดงความเคารพ

3.2.3. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การรักการอ่าน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ใช้เวลาในภาคเรียนที่2 ปีการศึกษา 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก โดยคนไทยต้องมีการดำเนินชีวิต โดยกายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต สำหรับการวิจัยนี้ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม คุณลักษณะด้านสังคม และคุณลักษณะด้านการเรียนรู้

1.1 คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง ความมีวินัยในตนเองพึงตนเอง โดยต้องการพัฒนาความมีวินัยในตนเองทางด้าน

1.1.1 แต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน

1.1.1.1 นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน (เสื้อ กระโปง/ กางเกง ถูงเท้า รองเท้า)

1.1.1.2 นักเรียนแต่งเครื่องแบบถูกต้องตรงตามกิจกรรมของโรงเรียนในแต่ละวัน

1.1.1.3 นักเรียนไว้ทรงผมถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

1.1.1.4 นักเรียนไม่สวมใส่เครื่องประดับและของมีค่ามาโรงเรียน

1.1.2 การตรงต่อเวลา

1.1.2.1 นักเรียนมาโรงเรียนตรงตามเวลาที่โรงเรียนกำหนด

1.1.2.2 นักเรียนมาเข้าแถวและเข้าแถวเสร็จเสร็จตรงตามเวลาที่กำหนด

1.1.2.3 นักเรียนส่งงานตรงตามเวลาที่ครูกำหนด

1.1.3 การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน

1.1.3.1 นักเรียนช่วยดูแล รักษาความสะอาดพื้นที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน

1.1.3.2 นักเรียนช่วยดูแล รักษาความสะอาดภายในห้องเรียน

1.1.3.3 นักเรียนช่วยดูแล รักษาความสะอาดขณะรับประทานอาหาร และ

หลังจากรับประทานอาหาร

1.2 คุณลักษณะด้านสังคม หมายถึง การมีมารยาทในสังคม โดยต้องการพัฒนาการมีมารยาทในสังคมทางด้าน

1.2.1 การพูดจาสุภาพ ไพเราะ

1.2.1.1 นักเรียนไม่พูดจาหยาบค้าย

1.2.1.2 นักเรียนไม่ตะโกน หรือคุยกันเสียงดัง

1.2.2 การรับประทานอาหาร

1.2.2.1 นักเรียนล้างมือก่อนรับประทานอาหาร

1.2.2.2 นักเรียนไม่พูดคุยกันขณะมีอาหารอยู่ในปาก

1.2.2.3 นักเรียนไม่รับประทานอาหารคำใหญ่เกินไป

1.2.2.4 นักเรียนไม่ซด หรือเคี้ยวอาหารเสียงดัง

1.2.3 การทักทาย และแสดงความเคารพ

1.2.3.1 เมื่อนักเรียนพบครูจะแสดงความเคารพทุกครั้ง

1.2.3.2 เมื่อนักเรียนพบครู หรือเพื่อนจะยิ้มแย้มให้กัน

1.3. คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ หมายถึง การรักการอ่าน โดยต้องการพัฒนาการรักการอ่านทางด้าน

1.3.1 สนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยการอ่านจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

1.3.2 ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการอ่านเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม

1.3.3 มีความมุ่งมั่นในการอ่าน และฝึกอ่านจนเกิดเป็นนิสัย

2. นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง การดำเนินงานการจัดกิจกรรม และ โครงการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะทางด้านกรมีวินัยในตนเอง การมีมารยาทในสังคม และการรักการอ่าน โดยใช้หลักการสร้างกระแสนิยม หรือค่านิยมมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อดึงความสนใจของนักเรียน หรือการกำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะการแข่งขัน รวมทั้งบูรณาการกระบวนการดำเนินงานของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ โดยครูเป็นผู้กำหนดคุณลักษณะที่จำเป็นต้องพัฒนาในตัวนักเรียนและฝึกปฏิบัติเป็นนิสัยประจำวัน

3. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมวิจัย คือ ศิษยานุศิษย์ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ของโรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยอง ทุกชั้นตอนดำเนินไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างทุกฝ่ายกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้น ๆ ตั้งแต่การการช่วยให้ข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล ระบุปัญหาของการดำเนินการ ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาคือหรือส่งเสริมกิจกรรม

มีส่วนในการตัดสินใจและการดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ และช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะทำการวิจัย

4. ประสิทธิภาพของนวัตกรรม หมายถึง เมื่อนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง การมีมารยาทในสังคม และการรักการอ่าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปใช้กับนักเรียน โรงเรียนเทศบาลบ้านปากคลอง จังหวัดระยองแล้ว นวัตกรรมที่สร้างขึ้น มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ

4.1 หลังใช้นวัตกรรมผลของการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนในสัปดาห์ที่ 6

ต้องมีค่าเฉลี่ย สูงกว่าสัปดาห์ที่ 1

4.2 หลังใช้นวัตกรรมการประเมินคุณลักษณะของนักเรียน นักเรียนต้องมีคุณลักษณะ

สูงกว่าเกณฑ์ 3.51 (ระดับมาก) ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4.3 หลังใช้นวัตกรรม นักเรียนต้องมีพัฒนาการด้านคุณลักษณะดีขึ้น